
Projev prof. MUDr. Miloše Grima, DrSc.

Dobré odpoledne, dámy a pánové,

Nad touto výstavou převzal záštitu i děkan 1. lékařské fakulty profesor Tomáš Zima. Dovolte, abych v jeho zastoupení ocenil iniciativu hradecké lékařské fakulty a jmenovitě Josefa Bavora realizovat tuto výstavu.

Jako anatom jsem velmi rád, že se k ní spojili malíři anatomických ústavů obou našich fakult. Chtěl bych hradecké fakultě za přípravu této výstavy poděkovat.

Byl jsem zároveň požádán o úvodní slovo. Začnu říkadlem Františka Hrubína: „Vezmi žlutou tužku, namaluj mi hrušku a pod hrušku talíř. Sláva, ty jsi malíř.“ Kdyby to bylo tak snadné, byli bychom malíři všichni. Každý z nás ale dobře ví, že tak jednoduché to zase není a proto my, kteří hrušku a talíř jen tak nenamalujeme, si malířů a výtvarníků vážíme. Jako anatomové si jich vážíme mnohem více než mnozí jiní. Moc dobře totiž víme, jak má k sobě blízko výtvarné umění a anatomie. Víme, že anatomický poznatek tlumočený obrazem je názornější a určitější než sebelepší text. Jistě není náhoda že, řada anatomů napsala učebnice anatomie pro výtvarníky, a naopak, mnoho výtvarníků vytvořilo anatomické atlasy a kresbami doprovodilo anatomické texty pro mediky a lékaře. Význam anatomických ilustrací je obrovský už proto, že umožňují předávat lékařské poznatky z generace na generaci. Miroslav Holub jistě dobře věděl proč napsal, že tuš je nejbližší sourozenec krve.

Máme dnes příležitost seznámit se s anatomickou ilustrací v podání tří výtvarníků, kteří patří k nejpřednějším reprezentantům této malířské profese. Dovolte, abych je připomenul. Josef Bavor z Anatomického ústavu lékařské fakulty v Hradci Králové vystudoval Výtvarnou školu Václava Hollara a anatomické ilustraci se věnuje řadu let. Jeho volná tvorba vychází z inspirace světem buněk a tkání jak ho vidíme v obraze světelného mikroskopu. Ivan Helekal a Jan Karvinský působí na Anatomickém ústavu 1. lékařské fakulty UK v Praze. Ivan Helekal je absolventem Vysoké školy umělecko průmyslové v ateliéru monumentální malby. Z jeho anatomických ilustrací je nejznámější obrazový doprovod 3. dílu Čihákovy Anatomie. Ve volné tvorbě je zaměřen na figurální malbu s antickými motivy, ale jeho záběr je širší a zahrnuje i plastiku a návrhy interiérů. Jan Kacvinský je absolventem Pedagogické fakulty UK. Jeho anatomická schémata najdeme ve všech dosud vydaných dílech Základů anatomie, na kterých se textem podílejí autoři ze všech anatomů v České republice. Jan Kacvinský je ve volné tvorbě zaměřen na stylizaci tvarů inspirovaných přírodou.

Na vystavených obrazech si zde můžeme ověřit, že anatomická ilustrace, na kterou jsou kladeny značné nároky z hlediska přesnosti a sdělnosti, si přesto může zachovat estetické kvality. Je to velmi důležité pro studenty, protože esteticky působící obraz je vnímán i emotivně a díky tomu je fixace získaných informací mnohem trvalejší.

Výtvarná hodnota anatomické kresby je dána její srozumitelností a kreativitou autora postihnout co je v dané souvislosti podstatné, a co je možné potlačit. Anatomická kresba se tak často stává hlavním nositelem sdělení. Pro anatomii jako vědní obor i pro anatomii člověka jako předmět studia na lékařských fakultách má proto zásadní význam.

Nástěnný obraz i anatomická ilustrace jako ostatně každé výtvarné dílo mají i mnohem obecnější význam. V současné době, kdy se život nesmírně zrychluje díky snadnému překonávání vzdáleností a rychlé dostupnosti informací, se obraz reálného světa začíná ztrácet a rozmazávat jako krajina za oknem rychlíku. Jen co se nám nějaký obraz promítne na sítnici, už zase mizí převrstven dalším, aniž bychom stačili zachytit jeho plný smysl. Hloubka záběru a hledání souvislostí ustupují do pozadí a jeví jako pomalé a tudíž neefektivní. V této situaci je výtvarné dílo výzvou k pozastavení a k návratu do reálného světa z virtuální reality obrazovek. Važme si této příležitosti.

prof. MUDr. Miloš Grim, DrSc.

přednosta Anatomického ústavu 1. LF UK